

ODSŁONIĆ TWARZ CHRYSZTUSA

JESTEM Z WAMI

Poradnik metodyczny
do nauki religii dla klasy II gimnazjum

Wydawnictwo WAM • Księża Jezuici
Kraków 2013

© Wydawnictwo WAM • Księża Jezuici, Kraków 2012
Wznowienie 2013

Poradnik metodyczny do nauczania religii rzymskokatolickiej według podręcznika
nr AZ-32-01/10-KR-3/12 zgodnego z programem nauczania nr AZ-3-01/10

Recenzenci

ks. prof. dr hab. Roman Murawski, ks. prof. dr hab. Piotr Tomasik

Redakcja

ks. Władysław Kubik SJ (kierownik zespołu),
Teresa Czarnecka, ks. Grzegorz Łuszczak SJ

Autorzy

Izabella Czarnecka, Teresa Czarnecka, ks. Mariusz Gajewski SJ, Małgorzata Juda-Mieloch
ks. Władysław Kubik SJ, ks. Grzegorz Łuszczak SJ, Ewelina Polak

Współautorzy

Barbara Adamczyk, ks. Krzysztof Biel SJ, Anna Duka, Maria Poniewierska, ks. Stanisław Tabiś SJ

Projekt okładki, opracowanie graficzne, łamanie

Tomasz Mieloch

Płyta CD

STUDIO INIGO

Projekt nadruku

Tomasz Mieloch

NIHIL OBSTAT

Prowincja Polski Południowej Towarzystwa Jezusowego
ks. Wojciech Ziółek SJ, prowincjał
Kraków, 26 czerwca 2012 r., l.dz. 1103/2012

ISBN 978-83-7767-073-6

WYDAWNICTWO WAM

ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY

tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA

tel. 12 62 93 260, 12 62 93 446-447
faks 12 62 93 261
e.wydawnictwowam.pl

Drukarnia Wydawnictwa WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków

Wprowadzenie

Podręcznik ucznia do gimnazjum do klasy II i poradnik metodyczny dla katechety pt. tytułem „Jestem z wami” z serii „Odsłonić twarz Chrystusa” powstał w oparciu o nową „Podstawę programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce” oraz „Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach” z 2010 roku.

We wprowadzeniu do poradnika metodycznego dla klasy I gimnazjum wyjaśniliśmy, że tytuł całej serii dla trzech klas gimnazjum został zawarty w słowach „Odsłonić twarz Chrystusa”. Wyraża on nadzieję, że zaproponowana w podręczniku treść i praca ucznia stwarza szansę coraz lepszego odkrywania przez młodego człowieka prawdziwego Oblicza Chrystusa, które go zafascynuje i skłoni do odpowiedzi w postaci pogłębionej przyjaźni z Jezusem Chrystusem.

Podręcznik do klasy II nosi tytuł „Jestem z wami”, aby przypomnieć uczniom o obecności i działaniu Boga w życiu człowieka. Na tę prawdę wskazuje już sama graficzna strona okładki. Treść zawarta w podręczniku ma pomóc uczniom odkryć obecność Chrystusa w ich życiu. Człowiek został stworzony do zjednoczenia z Bogiem i tylko w Bogu odnajdzie szczęście. Drogą do zjednoczenia z Bogiem jest wspólnota, w którą Bóg wprowadza człowieka od początku jego istnienia. Bez tej wspólnoty nikt nie może się rozwijać, ani nie osiągnie pełni człowieczeństwa.

Bóg obdarzył człowieka wolnością, ale człowiek – po grzechu – musi się nauczyć na nowo z tego daru korzystać. Jezus, nauczając, ukazał człowiekowi jego cel (królestwo Boże) i drogę prowadzącą do tego celu. Jezus, Bóg Wcielony, Syn Boży sam przeszedł tę drogę jako pierwszy. „To On przywraca zjednoczenie z Bogiem przez swoje paschalne dzieło”¹. Wybawił nas z niewoli grzechu przez swoją śmierć i zmartwychwstanie. Nie opuścił nas, jest z nami w szczególnych znakach (sakramentach), uczy, jak żyć i prowadzi do Ojca w swoim Kościele. Na tej drodze Bóg daje nam swoje drogowskazy (przykazania). W ich świetle widzimy troskę Boga o człowieka i właściwą odpowiedź daną Bogu.

Podobnie jak w poprzednim roku tak i w tym, katecheta otrzymuje scenariusze katechez poświęconych liturgii, które zostały zamieszczone w jednym rozdziale na końcu podręcznika, aby katecheta mógł do nich sięgnąć w odpowiednim czasie i wprowadzić uczniów w kolejne okresy i uroczystości roku liturgicznego.

¹ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, *Program nauczania religii rzymskokatolickiej w przedszkolach i szkołach*, Kraków 2010, s. 119.

Zasadniczym celem katechezy, jaki pragniemy osiągać przy pomocy opracowanego podręcznika ucznia, jest uświadomienie młodzieży – z wszystkimi tego konsekwencjami – że „człowiek nie może zrozumieć siebie i świata bez Jezusa Chrystusa”², że tylko osobiste zaangażowanie wiary w relacjach z Chrystusem otwiera człowieka na źródło prawdziwego rozwoju. Nie da się tego osiągnąć bez modlitwy i katechezy opartej na Biblii jako objawionym słowie Bożym. Wprawdzie także w szkole na języku polskim dzieci zapoznają się z tekstami biblijnymi albo religijnymi dziełami sztuki, ale nie zajmują się nimi jako treściami objawionymi. Tu właśnie tkwi zasadnicza różnica między katechizowaniem a nauczaniem innych przedmiotów szkolnych, nawet jeśli są to lekcje wychowawcze. Na katechezie musi być miejsce na przygotowanie modlitwy (wspólnej i osobistej) oraz na rozważanie słowa Bożego.

Pragniemy także zwrócić uwagę na różnicę w stosowaniu różnych metod w nauczaniu większości przedmiotów szkolnych a ich przydatnością na katechezie. Różnica ta wynika ze świadomości celu, do którego zmierzamy. Cel ogólny, jak już powiedzieliśmy wyżej, to budowanie więzi z Bogiem. Natomiast szczegółowy kryje się w tym, co zamierzamy osiągnąć podczas danej konkretnej katechezy. Kolejną istotną sprawą decydującą o wyborze metody dydaktycznej jest także znajomość grupy, z którą będziemy pracować, młodzieży, z którą się spotkamy. Dostrzeżenie, co uczniowie pomyślą, jak zareagują na nasze działania, a nie zakładanie jak my chcielibyśmy, aby myśleli i reagowali. Chodzi o świadomość, wyobrażenie sobie, jak naprawdę jest lub będzie. Częstość bowiem błędem katechetów jest myślenie życzeniowe, nie liczące się z realiami.

PORADNIK METODYCZNY

Jako pomoc dla katechety – podobnie jak w poradniku do klasy I – przygotowane zostały krótkie „Wprowadzenia dla katechety” zawierające podstawowe informacje na temat treści danej jednostki tematycznej. Zostały one umieszczone na dołączonej do niniejszego poradnika metodycznego płycie CD. Tam znajdzie także katecheta plan dydaktyczny (w tabeli) i materiały do wydruku.

Każdy scenariusz lekcyjny w poradniku jest poprzedzony spisem pomocy i materiałów potrzebnych do przeprowadzenia katechezy. W scenariuszach katecheza znajdzie opracowane dydaktycznie i treściowo jednostki lekcyjne. Scenariusze są podzielone na część wstępną, zasadniczą i podsumowanie. Klucze do poszczególnych zadań z podręcznika ucznia wyróżnione są w scenariuszu specjalną czcionką.

Zakładamy, że każdy uczeń będzie obowiązkowo prowadził zeszyt do religii kontrolowany przez katechetę.

Wszelkie sprawdziany wiadomości po poszczególnych rozdziałach znajdzie katecheta w „Materiałach do wydruku” na płycie CD.

2 Jan Paweł II, Przemówienie na Placu Zwycięstwa w Warszawie, 2 czerwca 1978.

Pragniemy podkreślić szczególnie rodzaj korelacji poradnika metodycznego z podręcznikiem ucznia. Poradnik zgodnie z intencją zespołu redakcyjnego ma być szczególnym rodzajem pomocy, która ma ułatwić katechecie prowadzenie uczniów do dojrzałej wiary.

PODRĘCZNIK UCZNIA

Praca ucznia z podręcznikiem pod kierunkiem katechety ma przede wszystkim pomóc uczniom w zdobywaniu umiejętności krytycznego myślenia i wyciągania wniosków, a także w rozszerzaniu i porządkowaniu swojego poglądu na świat i życie – w świetle wiary Kościoła katolickiego, czyli pomóc w drodze do dojrzałości chrześcijańskiej.

Schemat każdej jednostki podręcznika dla klasy II gimnazjum, podobnie jak ma to miejsce w podręczniku ucznia dla klasy I, składa się z następujących części:

- **Teksty** – Pismo Święte, dokumenty Kościoła, dzieła literackie (proza i poezja), artykuły teologiczne i prasowe; są to bardzo interesujące teksty (przykłady, opowiadania mądrościowe) dalekie od akademickiego wykładu.

- **„Pytania i zadania”** – stanowią propozycje różnorodnych ćwiczeń (ustnych i pisemnych), których wykonanie prowadzi uczniów do samodzielnego zrozumienia tekstów biblijnych, treści religijnych i w ogóle do pełniejszego zrozumienia świata i siebie; ćwiczenia te zasadniczo różnią się od tych, które dotychczas mieli do dyspozycji katecheci: są dydaktycznie dostosowane do potrzeb współczesnej szkoły.

- **„Zadanie dodatkowe”** – wykonują uczniowie, którzy chcą samodzielnie pogłębić swoją wiedzę religijną i zasłużyć na ocenę celującą.

- Pod hasłem **„Jak sądzisz?”** znajdzie uczeń i katecheta ciekawe pytania i problemy do dyskusji (często tzw. pytania kluczowe, które stawiają problem w szerszym kontekście).

- Myśli pomocne w osobistym i wspólnym rozważeniu najistotniejszych treści katechezy oraz teksty modlitw zamieszczone zostały pod hasłem **„Refleksja i modlitwa”**.

- Wskazówki dla uczniów pragnących pogłębiać swoją przyjaźń z Jezusem znajdują się pod hasłem **„Jeśli chcesz...”**. Treści te mają pomóc chętnym m.in. w osobistej pracy nad sobą, są jakby “przewodnikiem w drodze duchowej” młodego człowieka. Dla chętnych zalecany jest zeszyt **„Myśli”**, który nie podlega sprawdzaniu ani ocenie ze strony katechety, chociaż oczywiście uczeń może podzielić się swoimi przemyśleniami z katechetą.

- Nowopoznane terminy zostały wyróżnione i umieszczone w **„Słowniku”**, który znajduje się w zakończeniu każdego tematu oraz (zbiorczo) na końcu podręcznika.

- Synteza treści każdej jednostki zebrana została w formie notatki w rubryce nawiązującej graficznie do SMS-a lub e-maila: „**Masz wiadomość!**”.

Na końcu podręcznika znajduje się „**Kalendarium**” wybranych wydarzeń i procesów historycznych dotyczących szczególnie historii Kościoła w Europie i Polsce w zakresie czasowym związanym z treściami programowymi.

Całościowy układ treści i zadań sprzyja zdobywaniu przez uczniów umiejętności niezbędnych podczas egzaminu gimnazjalnego i na następnych etapach nauczania, m. in. analizy i interpretacji tekstów literackich (w tym lektur szkolnych), czytania ze zrozumieniem, interpretacji dzieł malarskich, różnych form wypowiedzi ustnych i pisemnych. W ten sposób podręcznik dla ucznia, który proponujemy, spełnia równocześnie wymogi dydaktyczne języka polskiego.

Strona graficzna podręcznika ucznia nawiązuje do bliskiej uczniom formy stron internetowych: ikonki i okienka porządkują treści i sprzyjają znajdowaniu potrzebnych informacji. Podręcznik zawiera również wiele zdjęć, reprodukcji dzieł sztuki, map, plakatów, które nie tylko ułatwiają zapamiętanie treści, ale poszerzają wiedzę o kulturze i uczą wrażliwości na piękno.

Komiksowe rysunki natomiast nawiązujące do sytuacji z życia codziennego są znakomitą ilustracją treści katechez w żartobliwej formie.

Autorzy podręcznika starają się mówić o sprawach religijnych językiem prostym, zrozumiałym, bez nadużywania terminów teologicznych czy podawania ich bez wyjaśnienia. Tam, gdzie szczególnie zależy autorom na budowaniu relacji między Bogiem a uczniem, nie unikają nawet pewnej inkulturacji, która jest niezbędna, by młody człowiek zrozumiał, że Bogu zależy na ludziach takich, jakimi są w danym kontekście kulturowym.

Katecheza 39

W imię Boga

NIE BĘDZIESZ BRAŁ IMIENIA
PANA, BOGA SWEGO, NADAREMNIE

Wprowadzenie dla katechety znajduje się na załączonej płycie.

Materiały i pomoce:

- podręcznik ucznia,
- kartki z psalmem (Ps 113, 1-8; „Materiały do wydruku”),
- kartkę z zapisanymi określeniami dotyczącymi sposobu wypowiedzania imienia („Materiały do wydruku”).

SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

Katecheta rozdaje tekst psalmu. Podczas modlitwy, po każdej zwrotce psalmu, uczniowie powtarzają werset: „Niech imię Pańskie będzie błogosławione”.

Modlitwę zaczynamy od uroczystego przeczytania fragmentów Pisma Świętego umieszczonych w tej katechezie (Wj 20, 7a; Rz 9, 9-10, Mt 7, 21 – s. 94 w podręczniku). Potem modlimy się słowami psalmu.

Modlitwa

Fragmenty Pisma Świętego i psalm mogą przeczytać kolejno wybrani uczniowie.

Niech imię Pana będzie pochwalone.

Chwalcie, śludzy Pańscy,
chwalcie imię Pana.

Niech imię Pana będzie błogosławione
teraz i na wieki.

Niech imię Pana będzie pochwalone.

Od wschodu aż do zachodu słońca
niech będzie pochwalone imię Pana.
Pan jest wywyższony nad wszystkie ludy,
ponad niebiosa sięga Jego chwała.

Niech imię Pana będzie pochwalone.

Kto jest jak nasz Pan Bóg,
co ma siedzibę w górze,
co w dół spogląda
na niebo i ziemię?

Niech imię Pana będzie pochwalone.

Podnosi z prochu nędzarza
i dźwiga z gnoju ubogiego,
by go posadzić wśród książąt,
wśród książąt swojego ludu.

Niech imię Pana będzie pochwalone.

Psalm 113, 1-8

Proponujemy uczniom krótką zabawę. Na tablicy piszemy w kolumnie (nie szeregowo):

– uroczyście, – z czułością, – lekceważąco, – bezmyślnie, – ze czcią, – ze strachem, – rozkazująco, – z pretensją, – ironicznie, – z radością, – żartobliwie, – z zachwytem, – ze smutkiem.

Katecheta ma kartkę z tymi określeniami („Materiały do wydruku”). Wybieramy imię, którego w klasie nie ma. Chętny uczeń wskazuje na kartce katechety, w jaki sposób wypowie wybrane przez katechetę imię. Gdy je wypowie głośno w wybrany sposób, klasa ma zgadnąć, który sposób wybrał. Zabawa może trwać tylko kilka minut. W zależności od zespołu klasowego, należy zmniejszyć lub zwiększyć liczbę propozycji.

W mniej sprawnych klasach sposoby wypowiedzania imienia możemy napisać w dwóch kolumnach: w jednej będą te, które są odczuwane jako pozytywne, w drugiej – jako negatywne. Ułatwi to uczniom wstępne rozpoznanie i zawęzi krąg określeń, z których należy wybrać poprawną.

☺	☹
– uroczyście, – z czułością, – ze czcią, – z miłością, – z radością, – żartobliwie, – z zachwytem.	– lekceważąco, – bezmyślnie, – ze strachem, – z pretensją – rozkazująco, – ironicznie, – ze smutkiem.

Po czym poznajemy, co wyrażamy, wzywając kogoś po imieniu?

Trzeba uczniom zwrócić uwagę, że w życiu, mówiąc do kogoś po imieniu, wyrażamy wiele nie tylko głosem, ale postawą ciała, i że za wezwaniem stoją nasze relacje z osobą, która to imię nosi.

Uczniowie zapisują temat: „W imię Boga. Nie będziesz brał imienia Pana, Boga swego, nadaremnie”.

Dzisiaj będziemy mówić nie tylko o wzywaniu w sensie wypowiedzania imienia Boga. Bo drugie przykazanie ma jeszcze głębszy sens.

Podam przykład z życia rodzinnego.

Wyobraźcie sobie, że ktoś ma prababcie, która mieszka obok. Czasem potrzebuje pomocy: w zakupach, w sprzątaniu. Czasem prosi prawnuczka: przyjdź do mnie ot tak, pogadać. Ale prawnuczek nie ma czasu. Wiadomo: bardzo dużo nauki, zajęcia dodatkowe (jakiś sport, języki). A odpocząć z kolegami i koleżankami też trzeba. Ale prawnuczek czasem dzwoni do prababci i odwiedza ją.

Zawsze wtedy, gdy potrzebuje pieniędzy: na imprezę, na wycieczkę, na nowy laptop. Każdy od razu powie: ale interesowny!

Zważcie, kogo osądzacie... Kogo osądzacie? Czy nie w ten sposób wielu ludzi traktuje Boga? Gdy czegoś potrzebujemy, wtedy Go wzywamy. Ale poza tym...

Część zasadnicza katechezy

Opracowanie zadania 1.

Pierwszy tekst i zadanie mówi o znaczeniu wzywania imienia Boga. Co to znaczy „wzywać imienia Boga nadaremnie”?

Katecheta sprawdza, czy uczniowie dobrze rozumieją to przykazanie i jakich aspektów nie biorą jeszcze pod uwagę. W zależności od tego, co uczniowie już wiedzą, pierwsze zadanie wykonujemy ustnie lub pisemnie.

Dzisiaj przekonamy się, czy o to właśnie chodzi w drugim przykazaniu.

Czytamy wspólnie tekst „Nie wzywaj Go nadaremnie”.

W tym tekście znajdźcie zdania, które wyjaśniają każdy z fragmentów Pisma Świętego.

KLUCZ DO ZADANIA 1.

Księga Wyjścia wzbrania wzywania Boga w błahych sprawach. Chodzi nie tylko o bezmyślne wzywanie Boga i świętych. Chodzi także o wzywanie Go w sprawach ludzkich, doczesnych, jakby chodziło o zbawienie albo wręcz w złych intencjach. Jest to traktowanie prawdziwego Boga jak bożka, którego można przekupić.

Prawdziwe wzywanie Boga to wyznanie, że Jezus jest Panem (List do Rzymian). Człowiek, który tak się modli, pragnie nawrócenia, otwiera się na wolę Boga i ufa Mu.

Fragment Ewangelii według św. Mateusza mówi o tym, że nie wystarczy, iż człowiek wzywa Boga, choćby szczerze, jeśli jednocześnie nie oddaje się Bogu całym, szczególnie nie okazuje wrażliwości na potrzeby najsłabszych.

Opracowanie zadania 2.

Katecheta prosi, by uczniowie przypomnieli, co znaczy słowo „bałwochwalstwo” (cześć oddawana bożkom pogańskim, bałwanom; pogaństwo). Uczniowie mogą skorzystać ze słownika na końcu podręcznika. Potem czytają tekst „Nie wystawiaj go na próbę”. Wspólnie omawiamy zadanie 2. Uczniowie mają wskazać w tekstach przydatne fragmenty.

Potem wykonują w zeszycie podpunkt a. Można wykonać go wspólnie i zapisać także na tablicy. Zadanie 2. podpunkt b. – także po wskazaniu odpowiednich fragmentów w teście, które mówią o problemie niewysłuchanych modlitw – zadajemy do domu dla osób chętnych.

KLUCZ DO ZADANIA 2.a.

a. niebezpieczeństwo bałwochwalstwa polega na traktowaniu prawdziwego Boga jak bożka:

- gdy człowiek modli się tylko po to, by coś otrzymać, bez otwarcia się na Boga i nawrócenia;
- gdy chce podporządkować Boga swoim potrzebom i wyobrażeniom;
- uczynić go gwarantem pomyślności doczesnej,
- wrogiem swoich nieprzyjaciół,
- mścicielem naszych krzywd,
- rekompensatą naszych niepowodzeń,
- tymczasowym wyjaśnieniem tego, czego jeszcze nie zdołała wyjaśnić nauka.

Które z tych postaw widzicie najczęściej we współczesnej cywilizacji? Podajcie przykłady.

Która z tych postaw wynika z fałszywego obrazu Boga?

Warto podjąć tę rozmowę, by omówić każdy z aspektów występujących w zadaniu. Takie postawy wobec Boga z jednej strony są wynikiem fałszywego obrazu Boga, a z drugiej sprawiają, że „wierzący” ukazują innym fałszywy obraz Boga. Nie dają świadectwa o prawdziwym Bogu.

Dyskusja – „Jak sądzisz?” i opracowanie zadania 3.

Opracowywanie „Jak sądzisz?” i zadania 3. katecheta zaczyna od rozmowy o znaczeniu biżuterii: jako ozdoby i jako symbolu, który jest znakiem konkretnej rzeczywistości.

Teraz trochę zmienię temat.

Jakie ozdoby nosicie? Dlaczego te? Co ozdoba mówi o człowieku? Wolicie, żeby wasza biżuteria była podobna do tych, które noszą inni, czy różna? Jakie znaczenie dla was ma to, czy biżuteria jest wykonana z cennego materiału, np. złota?

Czy biżuteria jest tylko ozdobą? Na przykład królewska korona i berło? Królewski pierścień?

Jakie znaczenie mają – skądinąd też piękne i ozdobne – order i odznaki?

A obrączki, które noszą małżonkowie? Czego są znakiem?

Także w niektórych klasztorach siostry, składając śluby zakonne, otrzymują obrączkę jako znak wierności Chrystusowi i wspólnocie.

Czy wiecie, jakie znaczenie ma pierścień biskupi?

W razie potrzeby katecheta wyjaśnia uczniom, co wyraża pierścień biskupi i kardynalski.

Pierścień, który biskup otrzymuje w czasie święceń, jest symbolem władzy biskupiej, czyli wskazuje na to, że biskup jest gwarantem, pieczęcią prawdy. Pierścień ten jest też znakiem jedności biskupa z Kościołem, któremu służy (biskup zawsze jest posłany do konkretnego Kościoła lokalnego). Oznacza wierność biskupa Kościołowi.

Przypomnijcie sobie, że pierścień – jako znak jedności – występuje w przypowieści o synu marnotrawnym (ojciec daje powracającemu synowi pierścień).

Tak samo pierścień kardynalski jest znakiem godności, troski pasterskiej i ści-

ślejszej więzi ze Stolicą Piotrową. Pierścień ten ma przypominać o powołaniu kardynała do naśladowania Chrystusa w oddawaniu życia dla Kościoła, aż do przelania krwi, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Po tym wstępuje katecheta przechodzi do „Jak sądzisz?” i zadania 3.

Kto z was nosi krzyżyk albo medalik? Dlaczego? Czy widzieliście ludzi, którzy noszą krzyżyk jako ozdobę, np. kolczyki w kształcie krzyżyka? Co o tym sądzicie?

Bez względu na opinie uczniów, katecheta odsyła ich do zadania 3.

Tekst „Znak firmowy chrześcijanina” mówi właśnie na temat sensu tej formy pobożności: noszenia krzyżyków i medalików. Przeczytajcie ten tekst oraz „Masz wiadomość!” i odpowiedzcie na pytania z zadania 3.

KLUCZ DO ZADANIA 3.

Człowiek może wyznawać wiarę chrześcijańską przez noszenie krzyżyka albo medalików. Jest to wtedy forma świadectwa. To także dla noszącego te znaki jest formą przypomnienia o obecności Boga, modlitwie i powołaniu chrześcijańskim.

Inne formy takiej pobożności to kult relikwii i obrazów.

Uczniowie odpowiadają na podstawie tekstu. Katecheta podsumowuje.

Noszenie krzyżyka lub medalika wyłącznie jako ozdoby zupełnie nie ma sensu religijnego. Jest sprowadzeniem go do innej funkcji, czyli nadużyciem znaku, który ma przypominać o Bogu. Jeśli na przykład ktoś nosi kolczyki w formie „krzyżyka”, to może zaprzeczać świadectwu, jakim powinno być noszenie świętych znaków, czyli może to być „antyświadectwo”. Jeśli ktoś celowo nadużywa świętych znaków do celów innych niż religijne, to może być nawet świętokradztwem.

Podsumowanie

Ale trzeba jeszcze pamiętać o najważniejszym aspekcie przykazania dotyczącego imienia Boga. On sam także objawił nam swoje imię: Jahwe, czyli „Jestem, Który Jestem”, znaczy „Jestem tym, który jest z wami”. Bóg mówiąc o sobie „Jahwe”, czyli „Jestem, Który Jestem”, objawia to, co w Nim najistotniejsze

Wzywając Boga, angażujemy Jego Obecność, Majestat, Moc, Miłość... nie wolno nam nigdy o tym zapominać!

Gdybyście mieli siebie opisać tak, by jednym słowem wyrazić swoją najgłębszą istotę – jak byście siebie nazwali? To bardzo trudne pytanie. Ja na przykład nazwałbym się... (katecheta podaje wybrane przez siebie imię – nazwę).

A Bóg zna nasze właśnie najgłębsze imię, naszą istotę.

Teraz weźmiemy Go, by słuchał nie tylko naszych słów, ale przede wszystkim naszych myśli.

Modlitwa

Katecheta czyta refleksję, zostawiając chwile ciszy do namysłu.

Czasami zamiast słuchać Boga i wypełniać Jego wolę, próbujemy Go zniewolić i podporządkować swoim celom. Zapominamy, że to my istniejemy dla Niego, a nie On dla nas.

Czy nasza modlitwa jest szczerą?

A może próbujemy wyrzucić presję na Tym, którego wola ma się spełniać w nas i dzięki nam także w innych?

Pomódlmy się słowami psalmu.

Psalm mogą czytać uczniowie.

Czym się Panu odpłacę

Za wszystko, co mi wyświadczył?

Podniosę kielich zbawienia

I wezwę imienia Pana.

[...]

Tobie złożę ofiarę pochwalną

I wezwę imienia Pana.

Wypełnię me śluby dla Pana

Przed całym Jego ludem.

Psalm 116 (fragmenty)

Zadanie domowe

Zadanie 4 dla wszystkich. Zadanie 2.b. – dla chętnych.

Chętni – zadanie dodatkowe.

Katecheta prosi także, by któryś z uczniów przygotował materiały o św. Tomaszu Morusie. Na tę pracę katecheta daje tydzień. Uczeń może skorzystać z dostępnych publikacji albo z Internetu, np. ze strony internetowej czasopisma „Posłaniec”:

[www.psj.net.pl/?0403,artykul,gdzie_czlowiek],

adonai.pl: [<http://adonai.pl/swieci/?id=1>] lub

Fundacji im. Tomasza Morusa: [<http://www.thomasmore.pl/strona.php?jezyk=pl&sciezka=patron2>].

KLUCZ DO ZADANIA 2.b.

b. Przykładowa wypowiedź:

Nie wiem, o co się modliłeś, ale najpierw zastanów się, czy nie potraktowałeś Boga jako gwaranta spraw doczesnych: Ty się modlisz, a On spełni Twoje oczekiwania. Czy na pewno w tej modlitwie otworzyłeś się na Niego i zaufałeś Mu? Czy też od wysłuchania modlitw uzależniasz swoją wiarę, czyli wystawiasz Go na próbę, jakby był bożkiem?

A jeśli naprawdę otwierasz się na Niego, to cokolwiek się wydarzyło, ufaj Mu, że pragnie Twojego największego dobra: zbawienia. On chce Cię przemienić, żebyś trwał przy dobru. I jeśli coś nie potoczyło się według Twoich wyobrażeń, to nie znaczy, że zaszkodziło Twojemu zbawieniu. A jeśli Twoja modli-

twoja dotyczyła zbawienia innych ludzi – nie możesz ich zmusić do niczego. Pamiętaj, że wolność, którą obdarzył Cię Bóg, dotyczy też innych ludzi.

KLUCZ DO ZADANIA 4.

Uczeń może skorzystać ze słownika lub KKK. Może także wykorzystać wiadomości zawarte w podręczniku.

Bluźnierstwo polega na wypowiedaniu przeciw Bogu – wewnętrznie lub zewnętrznie – słów nienawiści, wyrzutów, wyzwania, na mówieniu źle o Bogu, na braku szacunku względem Niego w słowach, na nadużywaniu imienia Bożego. [...] Zakaz bluźnierstwa rozciąga się także na słowa przeciw Kościołowi Chrystusa, świętym osobom lub rzeczom świętym. Bluźniercze jest również nadużywanie imienia Bożego w celu zatajenia zbrodniczych praktyk, zniewalania narodów, torturowania lub wydawania na śmierć. Nadużywanie imienia Bożego w celu popełnienia zbrodni powoduje odrzucanie religii (KKK 2148). Np. bluźnierstwo popełniali Krzyżacy, używając na chorągwiach i strojach krzyża, i faszyci, którzy mieli na kłamrach pasków wezwanie „Bóg z nami”.

Krzywoprzysięstwo to przysięga lub uroczyste przyrzeczenie z wezwaniem Boga jako świadka, że mówi się prawdę – po to, by inni uwierzyli w kłamstwo. Krzywoprzysięstwo wzywa Boga, by był świadkiem kłamstwa (por. KKK 2150).

KLUCZ DO ZADANIA DODATKOWEGO

Wykonanie (estetyka i dobór ilustracji) zależy od inwencji ucznia.

Zapis w zeszycie

Temat: W imię Boga. Nie będziesz brał imienia Pana, Boga swego, nadaremno.

Zadanie 1. (w razie potrzeby). Zadanie 2.a.

Katecheza 40
Aby nas uświęcać
PAMIĘTAJ, ABYŚ DZIEŃ ŚWIĘTY ŚWIĘCIŁ

Wprowadzenie dla katechety znajduje się na załączonej płycie.

Materiały i pomoce:

- podręcznik ucznia.

SCENARIUSZ KATECHEZY

Katechezę można przeprowadzić na dwóch godzinach lekcyjnych. Wtedy na pierwszej omawiamy sens świętowania w ogóle i świętowanie szabat w judaizmie. Na zakończenie można zaśpiewać Psalm 133: „Zobaczcie jak jest dobrze przebywać razem z braćmi”. Drugą lekcję poświęcamy na ukazanie sensu świętowania niedzieli przez chrześcijan i pierwszego przykazania kościelnego.

Część wstępna katechezy

Witamy się z uczniami wezwaniem:

„Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus. Na wieki wieków. Amen”.

Katechezę rozpoczynamy od sprawdzenia zadania domowego. Uczniowie czytają co najmniej po jednej wypowiedzi z każdego zadania z poprzedniej katechezy (zad. 2.b. oraz zad. 4). Następnie katecheta nawiązuje do nowego tematu.

Kto z was daje swoim bliskim, np. mamie, kwiaty z jakiejś okazji? Dlaczego?

A czy zdarzyło się wam, że ktoś powiedział: szkoda pieniędzy na kwiaty – i tak zwiędną? Co o tym sądzicie?

Dzisiaj powiemy o takich bezinteresownych darach dla innych. Także dla Boga. Okazuje się, że chcąc dobrze się razem z kochanymi osobami bawić i świętować, trzeba się tego nauczyć. Czasem tę umiejętność wynosi się z domu, ale nie zawsze.

Opracowanie zadania 1. Dyskusja – „Jak sądzisz?”

Uczniowie kolejno czytają akapitami wypowiedzi młodzieży (tekst „Zmarnuj dla mnie czas” na s. 96) oraz tekst pod zdjęciem.

Na czym miało polegać świętowanie w rodzinach młodzieży, której wypowiedzi czytaliśmy? Co stało na przeszkodzie w świętowaniu u Oli i Kamila, a co u Błażeja?

Co znaczy tytuł „Zmarnuj dla mnie czas”? Na czym powinno, według tego tekstu, polegać świętowanie? Jaki związek z miłością ma świętowanie?

Jakie są wasze doświadczenia w tym względzie: jak świętujecie w waszych rodzinach?

Na czym powinno, waszym zdaniem, polegać świętowanie?

KLUCZ DO ZADANIA 1.

W rodzinie Oli świętowanie miało polegać na wspólnym, rodzinnym wyjeździe do Warszawy i zakupach oraz obejrzeniu pokazu mody. U Kamila miało to być wspólne rodzinne spotkanie przy torcie. Jeden z chłopców mówił o wspólnej niedzielnej Mszy Świętej, uroczystym obiedzie i rodzinnym śpiewaniu. W rodzinie Błażka rodzice nie przywiązywali wagi do świętowania. Uważali, że szkoda na to czasu. Jego chrzestny potrafił zorganizować dziecku świętowanie wspólnie spędzonego dnia.

W świętowaniu u Oli i Kamila przeszkodziły obowiązki zawodowe: u Oli interesy biznesowe taty, a u Kamila – potrzeby pacjentów.

Świętowanie wymaga umiejętności bezinteresownego spędzania wspólnie czasu dla samej radości przebywania razem. Świętowanie jest wyrazem miłości do osób, z którymi świętujemy lub którym święto urządzamy.

Dyskusja – „Jak sądzisz?”

Po rozmowie związanej z zadaniem 1. katecheta stawia pytanie:

Czy można żyć bez świętowania?

W zależności od odpowiedzi katecheta komentuje (wbrew pozorom poniższe odpowiedzi nie są sprzeczne):

– normalnie nie można żyć bez świętowania, jest to naturalna potrzeba człowieka i fizyczna, i psychiczna, i duchowa; bez tego człowiek żyje, ale jego życie jest pozbawione ważnego aspektu.

lub

– człowiek może żyć bez świętowania, ale to życie nie ma takiej wartości, jakości, jak powinno mieć; brak w nim bezinteresowności; to jest jak z przyjaźnią i miłością: ludzie funkcjonują bez przyjaciół i miłości, ale „co to za życie”; świętowanie nadaje życiu smak, wartość, a nawet godność.

Część zasadnicza katechezy

Modlitwa

Katecheta wprowadza uroczyste czytanie Pisma Świętego (fragmenty z podręcznika ze s. 96 – Księga Wyjścia 20, 9-10a. 11; Księga Powtórzonego Prawa 5, 15 oraz Księga Wyjścia 31, 13a).

Opracowanie zadania 2.

Następnie katecheta rozmawia o znaczeniu „Starego” i „Nowego Przymierza”.

Przeczytamy teraz tekst „Stare i Nowe Przymierze”. Co to znaczy „Stare Przymierze”? Czy Stary Testament jest nieaktualny? Jak inaczej można by nazwać dwie części Biblii, aby oddać ich prawdziwe znaczenie?

Ważne, by w razie potrzeby katecheta uzupełnił wypowiedzi uczniów.

„Stare Przymierze”, czyli „Stary Testament”, nie oznacza „przestarzały”, tylko „wcześniejszy, który potem został wypełniony w Nowym Przymierzu”. Stąd

przymierze, które Bóg zawarł ze swoim ludem, przygotowując świat na przyjście Zbawiciela, nazywa się też Pierwszym Przymierzem.

Dzisiaj na początku lekcji wysłuchaliśmy fragmentów Pisma Świętego. Gdy będziemy czytać ten tekst („Stare i Nowe Przymierze”), zwróćcie od razu uwagę, które zdania są komentarzem do tych fragmentów.

Po odpowiedzi na pytanie 2a. katecheta poleca, by uczniowie powiedzieli także, który fragment wyjaśnia, jak Stare Przymierze wypełniło się w Nowym.

KLUCZ DO ZADANIA 2.

a. „Szabat był i do dziś jest dla żydów świętem na cześć Boga Stworzyciela i Wyzwoliczela. Przypomina o Jego dziełach: o stworzeniu świata i człowieka (którego wyznaczył swoim przedstawicielem, „sługą i stróżem” świata) i wyzwoleniu ludu Bożego z niewoli egipskiej oraz o Przymierzu. W tym Przymierzu Pan dał swojemu ludowi Prawo (przykazania) i złożył obietnicę, że będzie go prowadził”.

b. Cały ostatni akapit tekstu „Stare i Nowe Przymierze”.

Jaki związek ma temat Starego i Nowego Przymierza ze świętowaniem? Żydzi świętowali „ostatni dzień stworzenia” i dzień wyzwolenia z niewoli egipskiej.

W waszych podręcznikach znajduje się zdjęcie z muzeum kultury łemkowskiej. Jest też chata pana Zalmana, w której zebrano pamiątki po mieszkających tam pobożnych żydach, wyznawcach judaizmu. Przestrzegali oni szabat. Był to dla nich dzień radykalnie inny niż pozostałe, czas święty, czas oczyszczenia duchowego i radości, przedsmak czasów mesjańskich.

Jeśli katecheta uzna to za potrzebne, opowiada uczniom o świętowaniu szabat w judaizmie (patrz: „Wprowadzenie dla katechety”). Potem nawiązuje do niedzieli.

Podobnie niedziela jest dniem, w którym nie powinniśmy się smucić: tak! w starożytności chrześcijanie uważali, że smucenie się w niedzielę jest grzechem. W niedzielę post nie obowiązuje nawet w wielkim poście. Nie wolno wykonywać takiej pracy, która przeszkadza w świętowaniu.

Uczniowie zapisują temat: „Aby nas uświęcać. Pamiętaj, abys dzień święty święcił”.

Opracowanie zadania 3.

Każdy katolik także wie, że w niedzielę powinien uczestniczyć we Mszy Świętej. Dlaczego?

Jeśli uczniowie powołają się na przykazanie kościelne, katecheta pyta dalej.

A dlaczego przykazanie kościelne mówi właśnie o niedzielę? Dlaczego to nie jest na przykład czwartek, skoro Pan Jezus ustanowił Eucharystię podczas Ostatniej Wieczerzy właśnie w Wielki Czwartek?

Jeśli uczniowie potrafią odpowiedzieć na to pytanie (zgodnie z tekstem „Dlaczego niedziela?”), nie trzeba go czytać. Katecheta podkreśla tylko, że udział w Eucharystii jest naszym udziałem w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa i zapowiedzią naszego udziału w uciesze wiecznej, a także wyrazem oczekiwania na powtórne przyjście Chrystusa.

Co znaczy słowo „święcić” dzień w sensie świeckim?

A co to znaczy dla chrześcijanina?

Czy wiecie, jak świętowano niedzielę kiedyś?

A jak to wygląda dzisiaj?

Uczniowie nie muszą jeszcze znać pełnej odpowiedzi. Katecheta zapowiada, że ten temat porusza tekst „Święte marnotrawstwo” i po rozmowie poleca na podstawie tego tekstu wykonać pisemnie parami (w ławkach) zadanie 3.a. Każdy uczeń zapisuje wspólnie wypracowane pytania w swoim zeszytcie.

KLUCZ DO ZADANIA 3.a.

Przykładowe pytania:

Dlaczego świętujecie niedzielę, a nie inny dzień tygodnia, np. sobotę jak w judaizmie?

Dlaczego w niedzielę i święta nie możecie normalnie pracować?

Po co chodzicie wtedy na Mszę Świętą?

Skoro w niedzielę nie możecie pracować, to dlaczego nie możecie po prostu całego dnia spędzić na rozrywkach?

Czy świętowanie służy tobie, rodzinie?

Po co Panu Bogu twoje świętowanie?

Czy spędzanie czasu z rodziną albo przyjaciółmi – jeśli nie masz na to czasu w tygodniu – nie jest ważniejsze niż „chodzenie do kościoła”?

Czy w ciągu tygodnia Boga jest mniej w twoim życiu niż w niedzielę, że tylko wtedy musisz iść na Mszę Świętą?

Zadanie 3.b. zadajemy uczniom do domu (list należy napisać na osobnej kartce).

Opracowanie zadania 5.

Pytania, które ułożyliście, dotyczyły obowiązku uczestniczenia w niedzielę we Mszy Świętej. Czytaliśmy tekst na temat tego, dlaczego akurat niedzielę uznajemy za dzień święty. Przeczytajcie „Masz wiadomość!” i uzupełnijcie tę rubrykę o punkty dotyczące religijnego sensu świętowania w niedzielę. To jest zadanie 5. Wykonajcie je w zeszytach.

KLUCZ DO ZADANIA 5.

Kościół uznaje niedzielę jako dzień święty, gdyż:

- Chrystus zmartwychwstał w niedzielę,
- w niedzielę Duch Święty zstąpił na Apostołów,
- pierwszy dzień tygodnia jest nawiązaniem do nowego stworzenia, którym staliśmy się przez chrzest i Eucharystię.

Podsumowanie

Opracowanie zadania 4.

Uczniowie znowu pracują parami albo czwórkami. Katecheta poleca wykonać zadanie 4. i zapowiada, że sprawdzi je wybranym osobom, więc wszyscy uczniowie muszą mieć tę pracę (choć wspólną w grupie) wykonaną w swoich zeszytach.

Proszę, weźcie pod uwagę nie tylko przykazanie kościelne, ale wszystko, co mówiliśmy dzisiaj o świętowaniu.

KLUCZ DO ZADANIA 4.

Plan niedzieli zależy od inwencji uczniów. Jeśli ktoś weźmie pod uwagę sobotnią Eucharystię – to wypełni polecenie dobrze. Ważne, by uczniowie wzięli także pod uwagę aspekt bezinteresownej radości w gronie bliskich lub przyjaciół.

Modlitwę może czytać katecheta lub wybrany uczeń. Na koniec śpiewamy „Oto jest dzień”.

Modlitwa

Niedziela jest wspaniałym Bożym darem.

W przykazaniu: „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił!” chodzi o to, że Bóg chce nas w tym dniu mieć dla siebie i szczególnie uświęcać.

Co w moim świętowaniu niedzieli jest najważniejsze? Czy pragnę przebywać z Tym, który uświęca? Czy doceniam dar, jaki otrzymuję od Boga w sakramencie Eucharystii?

„Zaprawdę, Święty jesteś, Boże, źródło wszelkiej świętości!”

Oto jest dzień, który dał nam Pan,

weselmy się i radujmy się nim.

Zadanie domowe

Zadanie 3.b. – jeśli klasa jest słaba, można uczniom przeczytać przykładowy list. List należy napisać na osobnej podpisanej kartce.

Chętni – zadanie dodatkowe z podręcznika.

KLUCZ DO ZADANIA 3.b.

Przykładowy list. Uwaga: uczniowie muszą zachować formę listu!

[miejsowość, data]

Droga Sylwio!

Ostatnio byłaś niezadowolona, bo opuściłam nasze klasowe spotkanie z powodu Mszy. Dziwisz się, że w moim Kościele jest taki nakaz: w niedziele i święta uczestniczyć we Mszy Świętej. Sporo o naszej wierze wiesz, ale wyjaśniam od początku. Wierzymy, że Bóg stał się Człowiekiem, by nas zbawić. Nauczał, jak mamy żyć, umarł za nas i zmartwychwstał właśnie w niedzielę. Niedziela jest więc dla nas świętowaniem zmartwychwstania Pana Jezusa. Uczestniczymy w ofierze zbawczej, przyjmujemy Jego Ciało w Komunii Świętej – i tak jednoczymy się ze Zbawicielem w Jego zbawczym dziele. Jesteśmy z Nim i odnawiamy wiarę, że kiedyś będziemy z Nim szczęśliwi w niebie.

To nie jest tak, że tylko niedziela jest dla Boga, a poza tym żyjemy sami sobie i dla siebie. W ciągu tygodnia też modłę się i cokolwiek robię, żyję z Bogiem. My także przecież widzieliśmy się na co dzień w szkole, a jednak lubiliśmy spotkać się w weekend po prostu, żeby pogadać bez zobowiązań. Takim dniem bezinteresownego spotkania ze Zmartwychwstałym Panem Jezusem jest dla nas właśnie niedziela. I wszystkie święta.

Mam nadzieję, że teraz trochę lepiej mnie rozumiesz.
Do następnego spotkania!
Pozdrawiam Cię serdecznie.

Marta

KLUCZ DO ZADANIA DODATKOWEGO

Niedziela w języku

- angielskim: Sunday – pochodzi od słowa słońce „sunne” i dzień „day”, czyli „dzień Słońca”. W chrześcijaństwie to Jezus Chrystus jest zapowiadany np. w Księdze Malachiasza, Słońcem Sprawiedliwości (Ml 3, 20b: „wzędzie słońce sprawiedliwości z uzdrowieniem na swoich skrzydłach”.);
- rosyjskim: воскресенье (waskriesienje) – oznacza dosłownie „zmarłychwstanie”;
- łacińskim: dies Solis, czyli „dzień Słońca” albo dies Dominica, czyli „dzień Pański” – dzień poświęcony Najwyższemu Panu, Bogu;
- polskim: niedziela od prasłowiańskiego „nie działać”, czyli nie pracować – jest nawiązaniem do obowiązku powstrzymywania się w tym dniu od pracy.

Zapis w zeszycie

Temat: Aby nas uświęcać. Pamiętaj, abys dzień święty święcił.

Zadanie 3.a. Zadanie 5. Zadanie 4.

Katecheza 42

Chrześcijańskie korzenie Europy

Wprowadzenie dla katechety znajduje się na załączonej płycie.

Materiały i pomoce:

- podręcznik ucznia.,
- mapa Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

SCENARIUSZ KATECHEZY

Tę katechezę także przeprowadzamy na dwóch lekcjach. Na pierwszej uczniowie zapoznają się z treściami dotyczącymi reformacji i odnowy religijnej w Polsce oraz historycznemu znaczeniu Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Na drugiej lekcji pogłębiany temat znaczenia historii Polski dla współczesności (modlitwa Piotra Skargi i przemówienie bł. Jana Pawła II podczas trzeciej wizyty w Polsce). Uczniowie poznają także początki Kościoła greckokatolickiego.

Lekcja 1.

Część wstępna katechezy

Katecheta wita się z uczniami. Sprawdza, czy uczniowie wykonali zadanie domowe w zeszytach. Chętny uczeń czyta swoje streszczenie na głos. Jeśli uczniowie wykonali zadanie dodatkowe, polecamy odczytać jedną pracę. Katecheta zwraca przy tym uwagę na związek poglądów św. Tomasza Morusa z zadaniem dodatkowym. Zbiera od uczniów listy (miały być wykonane na osobnych kartkach).

Następnie katecheta wzywa uczniów do modlitwy. Zapowiada, że powtórzymy modlitwę św. Tomasza Morusa.

Modlitwa

Jeszcze raz zadajmy sobie to pytanie: dzisiaj od rana – czym się kierowałem? Co najbardziej chcę osiągnąć?

Chwila ciszy.

Czy mogę o tym opowiedzieć Jezusowi Chrystusowi?

Chwila ciszy.

Naucz mnie, Panie, słuchać głosu sumienia.

Panie, daj mi cierpliwość w cierpieniu i łaskę, abym we wszystkim stosował moją wolę do Twojej i mógł zatem prawdziwie powiedzieć: „Bądź wola Twoja, jako w niebie, tak i na ziemi”.

Daj mi Twą łaskę, dobry Boże, abym pracował nad zdobyciem tego, o co Cię proszę.

św. Tomasz Morus, *Modlitwa o łaskę*

Na poprzednich katechezach poznaliśmy genezę, czyli przyczyny i początki, rozłamu w Kościele. Mówiliśmy też, że ludzie Kościoła podjęli trud nawrócenia i zmian. Niestety, rozłamy w Kościele doprowadziły do walk, które nie miały z religią wiele wspólnego. Były to raczej wojny o władzę i majątek. Dzisiaj zobaczymy, jak w Polsce potoczyły się sprawy reformacji i odnowy Kościoła. Z dziejowego doświadczenia, jakim było powstanie wielonarodowego państwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów, wyciągniemy wnioski na dzisiaj.

Uczniowie zapisują temat:

Czy pokój religijny jest możliwy?

Część zasadnicza katechezy

Opracowanie zadania 1.

Katecheta dzieli klasę na trzy zespoły: „a”, „b” i „c”, np. uczniowie w danym rzędzie tworzą jeden zespół. W każdym zespole uczniowie pracują parami w ławkach. Zespoły mają wykonać jeden podpunkt zadania 1. Katecheta wyznacza zespołom (rzędom) kolejno zadania a. b. i c. Uczniowie pracują na podpisanych kartkach, które katecheta może po lekcji zebrać, by sprawdzić, czy uczniowie pracowali, i ocenić, np. punktami za pracę na lekcji. Uczniowie grupy „a” i „b” mogą podchodzić do rozwieszanej mapy. Praca zajmie ok. 10 minut.

Chętny uczeń czyta odpowiedzi, pozostali uczniowie z tego samego zespołu mogą je uzupełniać. Katecheta te uzupełnienia ocenia punktami, które dopisuje na kartce grupy. Uwaga: grupa „a” ma w trakcie prezentacji pokazać na mapie miejsca, które są wymienione w tekście. Grupa „b” pokazuje tereny, które weszły w skład Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Teraz katecheta organizuje minikonkurs. Uczniowie mają 5 minut na przeczytanie tekstów, które opracowywały pozostałe zespoły. Potem uczniowie zadają sobie zespołowo pytania. Katecheta podkreśla, że pytania mają ujmować najważniejsze, zdaniem uczniów, informacje w tekście. Na przykład uczeń z zespołu „b” (a następnie z zespołu „c”) zadaje zespołowi „a” pytanie dotyczące pierwszego tekstu. Potem uczniowie z zespołów „a” i „c” zadają uczniom z zespołu „b” pytania dotyczące ich tekstu itd. Uczniowie cały czas mogą korzystać z podręczników. Katecheta punktuje (dopisuje na kartce z pracą grupy) i dobrze postawione pytanie, i dobrą odpowiedź. Można ograniczyć liczbę pytań, pozwolić np. na jedno lub dwa pytania ze strony każdego zespołu do każdego tekstu, którego dany zespół nie opracowywał na początku.

Katecheta może zwrócić szczególną uwagę uczniów na wielonarodowość, wielokulturowość i różnorodność religijną Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Warto powiedzieć, że historycy mówią nawet o „Rzeczypospolitej Wielu Narodów”, np. oprócz wspomnianych w tekstach nacji byli tam jeszcze Cyganie oraz napływowi Szkoci, Włosi, Holendrzy i Francuzi.

KLUCZ DO ZADANIA 1.

- a. Protestantyzm szybko przyjął się w Prusach, na Pomorzu i na Śląsku;
 - luteranizm – tam, gdzie mieszkała ludność niemiecka;

kalwinizm – w Małopolsce i na Litwie;

kalwinizm rozbił się na zbór arian i kalwinistów właściwych;

anabaptyści;

radykalni bracia czescy;

Kościół ewangelicko-reformowany założony przez Jana Łaskiego.

b. 1569 r. – unia lubelska: powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów, właściwie Rzeczypospolitej Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, państwa o wielkiej różnorodności etnicznej, językowej, kulturowej;

1573 r. – konfederacja warszawska: dokument o randze krajowej konstytucji, który zaprowadzał pokój religijny;

1655-1660 – najazd szwedzki, po którym zaczęły się mnożyć ustawy anty-protestanckie.

c. Król Jan Kazimierz – sprzyjał katolikom;

św. Ignacy Loyola – założyciel jezuitów, autor cieszących się dużą popularnością ćwiczeń duchownych;

Ludwik z Granady – dominikanin – autor poczytnych pism duchowych;

Piotr Skarga – nadworny kaznodzieja króla Zygmunta III Wazy; krytyk występów przeciw Kościołowi, duchowieństwu oraz państwu, przeciwnik tolerancji religijnej, ale także przeciwnik stosowania przemocy w walce z protestantami;

biskup Stanisław Hozjusz – wróg herezji, autor dzieł znanych w świecie katolickim, jedyny Polak, który odegrał pewną rolę na Soborze Trydenckim.

Podsumowanie

Opracowanie zadania 2.

Wybrany uczeń czyta list zamieszczony w zadaniu 2. Uczniowie mają wymienić problemy, o których pisze wujek w liście do Marka. Potem katecheta pyta, dlaczego wujek radzi Markowi poznać historię Rzeczypospolitej. Katecheta wraca do pytania postawionego w temacie: czy pokój religijny jest możliwy?

KLUCZ DO ZADANIA 2.

Współczesne problemy w Unii Europejskiej:

– fałszywe pojmowanie „tolerancji i szacunku” oznaczające akceptację niemal wszystkich zachowań, a jednocześnie zabranianie publicznego wyrażania wiary, np. noszenia znaków religijnych;

– poszukiwanie podstaw trwałego pokoju.

Historyczne rozwiązania w Rzeczypospolitej Obojga Narodów:

Rzeczpospolita Obojga Narodów była państwem bardzo różnorodnym i narodowościowo, i religijnie. Ludzie starali się wtedy żyć w zgodzie i okazywać wzajemną tolerancję, a to może być wzorem dla Unii Europejskiej. Wyrazem tego był „pokój religijny” – dokument, który gwarantował wolność religijną, wzajemną zgodę i szacunek oraz równouprawnienie wyznań. Gdy więc w pozostałych krajach europejskich panowała zasada „Czyja władza, tego religia” i narzucano wiarę siłą, w tym samym czasie w Rzeczypospolitej Obojga Narodów zachowywano swobodę wyznania.

Katecheta zadaje do domu zadanie 3. Być może przykłady padną już podczas dyskusji przy opracowywaniu zadania 2. Uczniowie mogą z nich skorzystać.

Modlitwa

Pomodlimy się dzisiaj modlitwą, którą ułożył Piotr Skarga.
 Boże, Rządco i Panie narodów,
 z ręki i karności Twojej racz nas nie wypuszczać,
 a za przyczyną Najświętszej Maryi Panny,
 Królowej naszej,
 błogosław Ojczyźnie naszej, by Tobie zawsze wierna,
 chwałę przynosiła imieniowi Twemu,
 a syny swe wiodła ku szczęśliwości.
 Wszchemogący, wieczny Boże,
 wzbudź w nas szeroką i głęboką miłość ku braciom
 i najmilszej matce, Ojczyźnie naszej,
 byśmy jej i ludowi Twemu,
 swoich pożytków zapomniawszy, mogli służyć uczciwie.
 Ześlij Ducha Świętego na sługi Twoje,
 rządy naszego kraju sprawujące,
 by wedle woli Twojej ludem sobie powierzonym
 mądrze i sprawiedliwie zdołali kierować.
 Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen

ks. Piotr Skarga, *Modlitwa za ojczyznę*

Zadanie domowe

Zadanie 3.

KLUCZ DO ZADANIA 3.

Uczniowie mogą opisać na przykład zakaz noszenia burek przez muzułmanki w Paryżu lub batalię o krzyż we włoskich szkołach. W pierwszym przypadku chodzi o politykę społeczną we Francji opartą na ideologii państwa świeckiego. W drugim przypadku chodzi o nietolerancję kobiety protestującej przeciw obecności krzyża w szkole, w której uczyło się jej dziecko.

Zapis w zeszyście

Temat: Czy pokój religijny jest możliwy?

Lekcja 2.

Część wstępna katechezy

Katecheta po przywitaniu (wezwaniami i znakiem krzyża) sprawdza zadanie domowe.

Wasze zadania świadczą o tym, że historia może być przykładem, jak rozwiązywać współczesne problemy społeczne. Ostatnie katechezy miały też uświadomić nam, jak bardzo współczesność jest zbudowana na tym, co minęło. Wiele wartości, którymi kierują się dzisiaj społeczności, wyniknęły z doświadczeń ca-

łych pokoleń wychowanych na chrześcijaństwie. Polski poeta Cyprian Norwid w jednym ze swych wierszy ujął tę myśl określeniem „Przeszłość to dziś, tylko nieco dalej”. Zapiszcie temat:

„Chrześcijańskie korzenie Europy”.

Opracowanie zadania 4.

Kim był Piotr Skarga?

Uczniowie powtarzają wiadomości o ks. Piotrze Skardze.

Poprzednią katechezę zakończyliśmy modlitwą ułożoną właśnie przez ks. Piotra Skargę. W modlitwie tej było wiele archaizmów.

Katecheta sprawdza, czy uczniowie znają to pojęcie. W razie potrzeby wyjaśnia.

Archaizm to taka cecha języka, która jest przestarzała lub wyszła z użycia. Archaizmami mogą być słowa, których już nie używamy albo używamy w innym znaczeniu. Archaiczna może być budowa zdania, czyli składnia, gdy wyrazy są połączone inaczej niż współcześnie.

Modlitwa ks. Piotra Skargi jest na s. 105 w waszym podręczniku. Wskażcie w niej archaizmy.

Uczniowie mogą podać np.: „Rządco”, „racz nas”, „za przyczyną”, „przynosić chwałę imieniowi”, „pożytki”, „wedle woli Twojej”.

Ułóżcie w zeszytach tę modlitwę, zamieniając archaizmy na słowa lub wyrażenia współczesne.

Katecheta sprawdza, co napisali uczniowie, którzy skończyli jako pierwsi. Gdy klasa skończy pracować, wzywamy do modlitwy.

Modlitwa

Pomodlimy się modlitwą, którą ułożyliście.

Katecheta wskazuje ucznia, którego modlitwę już wcześniej przeczytał i zaakceptował. Uczeń czyta to, co napisał. Tekst może przeczytać także katecheta.

KLUCZ DO ZADANIA 4.

Przykładowa redakcja:

Boże, Władco i Panie narodów,
miej nas zawsze w swojej opiece,
nie opuszczaj nas

i spraw, byśmy szli Twoją drogą.

Za przyczyną Najświętszej Marii Panny, naszej Królowej,

błogosław naszej Ojczyźnie, by zawsze wierna Tobie,

przynosiła Ci chwałę,

a swoich synów i córki prowadziła do szczęścia.

Wszchemogący, wieczny Boże,

wzbudź w nas szczerą i głęboką miłość do braci

oraz do Ojczyzny, naszej matki,

byśmy jej i Twojemu ludowi

służyli uczciwie, nie patrząc na własne korzyści.

Ześlij Ducha Świętego
 na polityków i rządzących naszym krajem,
 by zgodnie z Twoją wolą, mądrze i sprawiedliwie
 kierowali Twoim ludem sobie powierzonym.
 Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

Część zasadnicza katechezy

Do wolności religijnej i wzajemnej tolerancji, która kiedyś panowała w Polsce, nawiązywali też wszyscy, którzy walczyli o wolność dla Polski podczas zaborów i w czasach komunistycznych. Piękne karty historii Polski budziły nadzieję na przyszłość. Do historii Polski nawiązywał też często podczas swoich wizyt w ojczyźnie bł. Jan Paweł II.

Za chwilę poznacie urywek przemówienia, które papież wygłosił do przedstawicieli władz państwowych w 1983 r. Czy wiecie, jak wtedy wyglądała sytuacja w Polsce?

Jeśli uczniowie nie potrafią odpowiedzieć na to pytanie, katecheta opisuje sytuację Polski przed wolnymi wyborami (patrz poniżej: klucz do zadania 5.).

Przeczytamy to przemówienie, a wy macie za zadanie wymienić wątki historyczne, które poruszył papież. Zastanówcie się także, dlaczego się na nie powoływał, przemawiając do władz państwowych, przecież komunistycznych (uwaga: w razie potrzeby katecheta wyjaśnia, że Polska wprawdzie była krajem socjalistycznym, ale rządzący zależni od Związku Radzieckiego cały czas dążyli do zaprowadzenia ustroju komunistycznego, stąd nazywano te czasy czasami komuny).

KLUCZ DO ZADANIA 5.

W czasie wizyty Jana Pawła II w Polsce w 1987 roku Polska przeżywała wielki kryzys gospodarczy spowodowany dziesięcioleciem złej gospodarki socjalistycznej, a także stanem wojennym. Władze komunistyczne wciąż jeszcze stosowały represje wobec działaczy opozycji, ale pogłębiała się słabość tzw. komuny, zapowiadając jej bliski upadek.

Papież w przemówieniu przywołuje następujące wątki z historii Polski: czasy Polski piastowskiej, Rzeczypospolitej od końca XIV w. dwóch i trzech narodów, a nawet wielu narodów, rządy Zygmunta III Wazy i okres II wojny światowej. Papież szczególnie podkreślił wielkość Rzeczypospolitej Obojga Narodów za panowania króla Zygmunta III Wazy, gdy kraj był otwarty dla wszystkich, bez względu na różnice kulturowe, podchodzenie etniczne i religijne. Wspominał też historyczne słowa władcy deklarującego, że „nie jest królem ludzkich sumień”. W ten sposób papież upomniał się o wolność religijną w Polsce pod koniec rządów komunistycznych.

Opracowanie zadania 6.

Żeby dopełnić obrazu problemów religijnych za czasów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i zobaczyć, jaki wpływ miały tamte czasy na historię aż do

dzisiaj – poznamy teraz okoliczności, w jakich wyodrębnił się z prawosławia kościół greckokatolicki.

Kto z was zna w okolicy parafię greckokatolicką? Czym różni się obrządek w kościele greckokatolickim od rzymskokatolickiego?

Po krótkiej rozmowie, gdy katecheta zorientuje się, jaką uczniowie mają na ten temat wiedzę, wybrany uczeń (lub kilku uczniów kolejno akapitami) czyta tekst „Unia brzeska” (podręcznik, s. 104).

Jakie skutki miała unia brzeska w tamtych czasach?

Uczniowie mają zauważyć, że unia nie doprowadziła do jedności Kościoła, lecz spowodowała kolejne konflikty. Niemniej Kościół katolicki z obrządkiem opartym na wschodnim obrządku prawosławnym – istnieje do dzisiaj.

Katecheta zadaje do domu zadanie 6.

Podsumowanie

Przyjrzyjcie się teraz zdjęciom różnych świątyń na s. 102 i 103 w waszych podręcznikach. Które z nich są chrześcijańskie?

Na pierwszym zdjęciu jest kościół protestancki, tzw. Kościół Pokoju. Warto wyjaśnić uczniom, skąd ta nazwa.

Nazwa „Kościół Pokoju” wzięła się od pokoju westfalskiego (zakończył on wojnę trzydziestoletnią – w 1648 r.). Wtedy to katolicki cesarz Ferdynand III Habsburg pozwolił wybudować śląskim luteranom trzy świątynie. Postawił przy tym ostre warunki. Na przykład miały one być wybudowane z nietrwałych materiałów (np. drewno, słoma, glina), poza granicami miasta (nie dalej niż na odległość armatniego strzału z murów miasta), nie miały mieć typowych wież, dzwonów ani tradycyjnego kształtu świątyni. Z wybudowanych wtedy świątyń jedna spłonęła (w Głogowie), a dwie ocalały (w Świdnicy i Jaworze).

Drugie zdjęcie pokazuje cerkiew w Chotyńcu, która należy do parafii katolickiej obrządku bizantyjsko-ukraińskiego.

Katecheta wyjaśnia, że większość Kościołów greckokatolickich powstała w wyniku unii. Jednak Kościół greckokatolicki to pojęcie szersze. Obejmuje niektóre Kościoły wschodnie, które są w łączności Kościołem katolickim, ale mają inny ryt, nie „łaciński”. W Polsce greckokatolicki kojarzy się z Kościołem, który wyodrębnił się w wyniku unii brzeskiej z Kościoła prawosławnego.

Jakie jeszcze religie „reprezentują” te zdjęcia?

Poza tym na zdjęciach jest jeszcze żydowska synagoga w Ostrowie Wielkopolskim. Uczniowie mają powiedzieć, że chodzi o wyznawców judaizmu. Ostatnie zdjęcie to meczet, czyli świątynia wyznawców islamu. W Polsce byli to np. Tatarzy.

Dlaczego są umieszczone w tym miejscu podręcznika?

Uczniowie mają zauważyć, że świątynie te wskazują na wielość religii w Polsce, a to jest nawiązanie do dziejów Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Przyjrzyj się uważnie tym zdjęciom. Który element architektoniczny jest wspólny dla wszystkich budowli?

Uczniowie powinni zauważyć, że chodzi o wieżyczki. Wieżyczka jest nawet na Kościele Pokoju, chociaż nie jest wysoka.

Zinterpretujcie symbolikę wieży.

Uczniowie wypowiadają się. Katecheta w razie potrzeby dopowiada.

KLUCZ DO ZADANIA 7.

Wspólnym elementem architektonicznym są w tych budynkach wieżyczki. Wieża w świątyni wskazuje na to, co znajduje się wysoko, w górze, na niebo jako symbol Boga; ma też być widoczna z daleka, by przypominać o Bogu i duchowości. To także symbol schronienia, bezpieczeństwa, Bożej opieki i ludzkiej medytacji. Obecność wieżyczek na świątyniach różnych religii czy wyznań podkreśla ich wspólną cechę: wskazują na Boga i chcą do Niego prowadzić.

Modlitwa

Zastanówcie się: jaki jest wasz stosunek do członków innych Kościołów chrześcijańskich? Czy zawsze odnosicie się do nich z szacunkiem?

Chwila ciszy.

A jak odnosicie się do wyznawców innych religii, szczególnie do żydów i muzułmanów? Czy nie podejrzewacie wszędzie złej woli? Czy potraficie zachować własne poglądy i własną wiarę, bez pogardy i wyrażania dezaprobaty?

Chwila ciszy.

Czy potraficie przeciwstawić się rasizmowi i ksenofobii?

Chwila ciszy.

Pomódlmy się jeszcze raz za naszą ojczyznę: o zgodę i błogosławieństwo.

Katecheta wybiera inną wersję (innego ucznia) współczesnej redakcji modlitwy ks. Piotra Skargi i czyta ją.

Zadanie domowe

Zadanie 6. Zadanie dodatkowe dla chętnych

KLUCZ DO ZADANIA 6.

Uczniowie znajdują w dostępnych sobie źródłach (publikacje książkowe, Internet) potrzebne informacje i wykonują notatkę. Ocenie podlega dobór informacji: ich rzeczowość, klarowność ujęcia, także ich systematyzacja (od najważniejszych do ciekawostek).

KLUCZ DO ZADANIA DODATKOWEGO

Praca wymaga znalezienia odpowiednich informacji, co w tym przypadku wymaga dociekliwości. Katecheta ocenia to, czy praca wyczerpuje temat, i jej sposób wykonania (na osi czasu).

Zapis w zeszycie

Temat: Chrześcijańskie korzenie Europy.

Zredagowana współczesną polszczyzną modlitwa za ojczyznę ks. Piotra Skargi.

W nurcie życia

CZCIEJ OJCA SWEGO I MATKĘ SWOJĄ

Wprowadzenie dla katechety znajduje się na załączonej płycie.

Materiały i pomoce:

- podręcznik ucznia,
- zdjęcia rodziców przyniesione przez uczniów lub prezentacja multimedialna zdjęć (mogą być osobno mamy i taty, ale mogą też być zdjęcia małżeństw; przy wydaniu tego polecenia trzeba uwrażliwić uczniów, by zapytali rodziców o zgodę na pokazanie ich zdjęć w klasie).
- magnesy.

SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

Katecheta prosi, by uczniowie położyli na biurku nauczyciela zdjęcia rodziców, które przynieśli do szkoły. W czasie kiedy katecheta sprawdza obecność, dyżurni wieszają na tablicy za pomocą magnesów zdjęcia rodziców. Jeśli w klasie rzutnik lub tablica interaktywna, można wcześniej poprosić chętnego ucznia, by przygotował prezentację multimedialną zdjęć rodziców uczniów z klasy, wówczas dyżurny przygotowuje prezentację do uruchomienia.

Dziś będziemy rozważali czwarte przykazanie. To pierwsze z tych, które dotyczą relacji międzyludzkich. Zauważmy fakt, że przykazanie dotyczące właśnie rodziców jest w tak ważnym i eksponowanym miejscu Dekalogu. Myślę, że formułowanie wniosków nie jest tu konieczne, bo ten fakt jest bardzo wymowny.

Modlitwa

Katecheta prosi uczniów o powstanie. Chętny uczeń odczytuje fragmenty Pisma Świętego z pierwszej ramki w podręczniku na s. 106 (Księga Powtórzonego Prawa 5, 16; Ewangelia według św. Jana 15,12; List do Kolosan 3, 20-21). Następnie katecheta zachęca uczniów, by w czasie gdy będzie czytał pytania refleksji, zastanowili się nad szczerymi i głębokimi odpowiedziami.

Kim są dla mnie moi rodzice?

Chwila ciszy.

Czy okazuję im szacunek i miłość?

Chwila ciszy.

W jaki sposób wyrażam im swoją wdzięczność za dar życia, miłość i wychowanie?

Chwila ciszy.
„Ojcze nasz...”

Zanim przejdziemy do zadań, proponuję wam zabawę. Polega ona na rozpoznaniu rodziców każdego z was. Proszę, by chętna osoba podeszła do tablicy.

Zadaniem ochotnika jest rozpoznanie jak największej liczby rodziców. Uczeń wskazuje zdjęcia i rozpoznaje rodziców. Po dwóch pomyłkach uczniowie zmieniają się. Katecheta musi kontrolować czas. Jeśli ćwiczenie się przedłuży, katecheta prosi, by każdy uczeń podeszedł do tablicy i wskazał swoich rodziców.

Jeśli ćwiczenie będzie odbywało się za pomocą prezentacji multimedialnej, polega na wyświetlaniu kolejnych zdjęć i wskazywaniu przez zgłaszających się uczniów kolegów lub koleżanki, których rodzice zostali zaprezentowani.

Teraz przejdziemy do kwestii ujęcia relacji między dziećmi i rodzicami w Biblii. To przecież ona jest źródłem Dekalogu.

Katecheta prosi o zapisanie tematu: „W nurcie życia. Czcij ojca swego i matkę swoją”.

Część zasadnicza katechezy

Opracowanie zadania 1.

Na podstawie tekstu „Tora o rodzicach” porównaj przeciętną współczesną polską rodzinę z rodziną starożytnych Izraelitów. Co się zmieniło?

KLUCZ DO ZADANIA 1.

U starożytnych Izraelitów rodzina była mocną, dużą wspólnotą opartą na hierarchii. Na jej górze byli starsi, rodzice. Mieli oni władzę nad dziećmi. Wynikały z niej liczne prawa i równie liczne obowiązki. Tora precyzuje jednak przede wszystkim obowiązki dzieci. Jeśli chodzi o rodziców, to ze strony dzieci należy im się cześć, ponieważ rodzice są przedstawicielami i współpracownikami Boga.

Struktura rodziny – na przykład we współczesności – uległa zmianie. Rodzice mają mniej praw. Nie zawsze wywiązują się swoich obowiązków, które czasami przejmują państwo. Także dzieci mają mniej obowiązków wobec rodziców, a nawet jeśli je mają, starają się, żeby było ich mniej.

Jeśli chodzi o drugą część wypowiedzi, będzie ona z pewnością śladem własnych obserwacji uczniów, dlatego katecheta musi wykazać się czujnością, by z wypowiedzi uczniów wyłonił się jednak obraz „przeciętny”.

Opracowanie zadania 2.

Katecheta prosi o utworzenie małych – 4-osobowych grup (po dwie ławki). Połowa grup skupi się na wypowiedzi Amota, połowa – na wypowiedzi Karoliny.

Widzimy więc, że z upływem czasu relacje między rodzicami a dziećmi wyglądają inaczej, niż powinny w świetle Biblii. Jesteście osobami, które na pewno mają wspaniałych rodziców. Ale zdarzają się czasami sytuacje trudne albo bardzo trudne. Co odpowiedzielibyście – w świetle fragmentów Pisma Świętego

i tekstu „Godność matki i ojca” – na głosy swoich rówieśników zamieszczone na forum internetowym? Zredagujcie kilkudziesięć odpowiedzi na wpisy. Odwołajcie się w nich do czwartego przykazania.

Po ok. 10 minutach przedstawiciele grup czytają odpowiedzi na wpisy internetowe. Wszyscy słuchają, a katecheta ocenia wynik pracy, zwracając uwagę, czy w odpowiedziach uczniowie zawarli odniesienia do tekstu „Godność matki i ojca” oraz do tekstów Pisma Świętego. Formułuje komentarze, np. „Cieszę się, że uwzględniliście kwestię świętości rodzicielstwa”, „Szkoda, że zapomnieliście o sprawie modlitwy za rodziców”, „Zastanawiam się, czy nie jesteście zbyt surowi dla ojca chłopaka”, „To dobrze, że dajecie konkretne rady, które można zrealizować”.

KLUCZ DO ZADANIA 2.

Przykładowe wpisy

Rozumiem Twoją bezsilność, samotność, a nawet gniew na tatę. Przecież wyrządza Twojej mamie i Tobie wiele krzywdy. Spróbuj jednak zobaczyć w nim ojca, to znaczy człowieka, który dał Ci życie. Być może, to jedyna piękna rzecz, którą zrobił w życiu. Ale to właśnie dzięki niemu istniejesz. Dlatego należy mu się cześć. To trudne – czcić kogoś, kto nas rani. Jednak Bóg prosi, by oddawać cześć rodzicom. Drogą do tego niech będzie to, że zobaczysz w ojcu przede wszystkim słabego człowieka, który nie radzi sobie z nałogiem.

Zwykłość czy przeciętność nie jest powodem, by nie kochać rodziców. Zresztą taki powód nie istnieje w ogóle. Twoje pragnienie innego życia nie jest złe: Ty możesz ubierać się oryginalnie, spędzać czas w ciekawszy sposób niż mama. Zupełnie nie rozumiem, dlaczego wymagasz tego od nich. Bardzo smutne jest to, że surowo oceniasz ludzi, którzy dali Ci życie. Jak daleko jest to, co czujesz, a co chyba bliskie jest pogardy, od tego, co nakazuje Bóg: Czcij ojca swego i matkę swoją! Czy brzydko ubrana matka albo wiecznie smutny ojciec nie są godni Twojej czci? A może Ty także ich nie znasz: może spróbujesz dojść do tego, dlaczego są tacy, jacy są?

Opracowanie zadania 3.

W Biblii oprócz nakazu czci, szacunku i miłości do rodziców spotykamy też dziwne wezwanie do „nienawiści ojca i matki”. Zatrzymajmy się nad tymi słowami.

Wybrany uczeń odczytuje tekst Pisma Świętego – Ewangelii według świętego Łukasza 14, 26, następnie katecheta poleca przeczytanie tekstu „Błogosławiona nienawiść” i prosi o podanie przykładów z życia ilustrujących problem omówiony w tekście.

KLUCZ DO ZADANIA 3.

Przykład sytuacji:

Prosisz mamę, która jest lekarzem, aby nie przyjmowała w prywatnym gabinecie tyłu osób jednego dnia, ponieważ czas wizyt jest bardzo skrócony i boisz się, że cierpi na tym jakość badania i porady udzielanej przez mamę.

Deklarujesz rezygnację z kieszonkowego lub obiecanego, drogiego zakupu.

Dyskusja – „Jak sądzisz?”

Jeśli wystarczy czasu, katecheza rozpoczyna dyskusję, której zadaniem jest rozszerzenie problematyki rodziny do kwestii narodu. Punktem wyjścia lub właśnie odwrotnie – zebraniem wniosków może być tekst „Dziedzictwo”.

Czy przeszłość twojej rodziny, narodu i Kościoła wpływa na twoją przyszłość?

Podsumowanie

Modlitwa

Katecheta prosi uczniów, by powstałi.

Boże Ojczy, dziękujemy ci za naszych rodziców. Błogosław im, czuwaj nad nimi i wspieraj swoją łaską. Pomnóż ich wiarę, podtrzymuj zaufanie Tobie i wzajemną miłość. Dodaj im siłę, żeby codziennie mogli służyć naszym rodzinom. A nam pomóż kochać ich, rozumieć i przebaczać im. Amen.

Jeśli katecheta wie, że w klasie są uczniowie, których rodzice zmarli, inicjuje modlitwę za zmarłych.

Pomodlimy się także za zmarłych rodziców.

„Wieczny odpoczynek...”

Zadanie domowe

Zadanie 4. dla wszystkich. Zadanie dodatkowe dla chętnych (może to być plakat na większym formacie).

Można zaproponować, by zadanie dodatkowe było bardziej rozbudowanym zadaniem 4, czyli można wymagane w zadaniu dodatkowym informacje umieścić na drzewie genealogicznym zrobionym w ramach zadania 4.

Można podać uczniom pomysł, że estetycznie i ciekawie wykonane drzewo genealogiczne może być oryginalnym prezentem dla rodziców na Dzień Matki lub Dzień Ojca.

KLUCZ DO ZADANIA 4. I ZADANIA DODATKOWEGO

Katecheta ocenia liczbę informacji, a także estetykę wykonania zadania: jego czytelność i pomysłowość.

Zapis w zeszycie

Temat: W nurcie życia. Czczij ojca swego i matkę swoją.

Zadanie 2 – odpowiedź na wpis na forum internetowym

ROZDZIAŁ VI
IDĘ Z WAMI. ROK LITURGICZNY

Katecheza 51
Święto Podwyższenia Krzyża Świętego

Wprowadzenie dla katechety znajduje się na załączonej płycie.

Materiały i pomoce:

- podręcznik ucznia,
- duży krzyż,
- Pismo Święte.

SCENARIUSZ KATECHEZY

Część wstępna katechezy

Podczas obecnej katechezy chcemy się skupić na temacie czci krzyża Chrystusowego, a zwłaszcza na obchodzonym święcie Podwyższenia Krzyża Świętego, dlatego, proszę powstańcie i rozpoczniemy od krótkiej modlitwy.

Modlitwa

Któryś za nas cierpiał rany, Jezu Chryste, zmiłuj się nad nami (modlitwę można powtórzyć trzy razy).

Opracowanie zadania 1.

Wiele krąży wśród ludzi wyrażen na temat krzyża, choć nie zawsze o charakterze chrześcijańskim. Niektóre z nich są podane w zadaniu 1. Przeczytajcie je.

Wybrany uczeń czyta wyrażenia z zadania 1. Uczniowie wyjaśniają z pomocą katechety znaczenie tych powiedzeń i zastanawiają się, jak je rozumieć w sensie chrześcijańskim.

KLUCZ DO ZADANIA 1.

Postawić na kimś krzyżyk: oznacza rezygnację z osoby, jej pomocy, przydatności, czyli „skreślić kogoś” (skreślenie ma często formę krzyżyka – iksa).

Nosić swój krzyż: ma charakter chrześcijański; oznacza, że dana osoba niesie swój krzyż choroby czy jakiegoś innego cierpienia – pod warunkiem, że łączy swoje cierpienie z krzyżem Jezusa.

Mieć z kimś krzyż pański: oznacza raczej kłopotliwą sytuację. Ktoś przeżywa z inną osobą konflikty, nieporozumienia albo musi dla niej lub za nią wykonywać pewne obowiązki.

Krzyż na drodze: może oznaczać błogosławieństwo; jest to bardzo chrześcijański zwyczaj, gdy matka znaczy dziecku krzyżyk na czole, aby mu błogosławić, gdy wychodzi z domu lub czyni to kapłan lub jedna osoba drugiej, która rusza w drogę; istnieje jednak także negatywne rozumienie tego wyrażenia, ponieważ mówi się czasem „Krzyżyk na drogę” lub „Krzyż (mu) na drogę”, gdy ktoś nie lubiany albo szkodzący innym usuwa się z towarzystwa lub odstępuje od własnych planów i niejako „uwalnia” kogoś od swojej osoby.

Droga krzyżowa: nabożeństwo odprawiane zwłaszcza w okresie wielkiego postu w piątki, a także w innym czasie, gdy chce się dziękować Jezusowi za Jego miłość objawioną w Jego Męce i śmierci na krzyżu; w przenośni mówi się „droga krzyżowa” o jakimś ciężkim zadaniu, doświadczeniu lub przeżyciu (podobnie jak „droga przez mękę”).

Wyglądać jak z krzyża zdjęty: tak mówi się o kim, kto jest umęczony, obolały, pokaleczony; także w przenośni, na osobę, która po prostu wygląda niezdrowo.

Zatem w wyrażeniach „Nosić swój krzyż”, „Krzyż na drogę”, „Droga krzyżowa” można mówić o chrześcijańskim wymiarze użycia słowa krzyż. Wszystkie nawiązują do Krzyża chrześcijańskiego.

Część zasadnicza katechezy

Opracowanie zadania 2.

Katecheta umieszcza teraz przyniesiony krzyż na widocznym miejscu. Można przy nim zapalić świecę i zwrócić uwagę uczniów, że skoro mamy mówić o święcie krzyża, to trzeba by ten znak był wśród nas zauważony i uszanowany.

Potem katecheta proponuje uroczyste czytanie fragmentu Pisma Świętego, który jest w podręczniku na s. 124 – Ewangelia według świętego Jana 3, 14b-17. Czytamy go z egzemplarza Biblii.

Odpowiedzcie teraz na pytanie z zadania 2.

KLUCZ DO ZADANIA 2.

Krzyż Chrystusa niesie nadzieję grzesznym ludziom na zbawienie, czyli odpuszczenie grzechów i życie wieczne.

Opracowanie zadania 3.

Po czytaniu zwraca uwagę na zdjęcia krzyży na s. 124. i prosi o przeczytanie polecenia zadania 3. Najpierw omawiamy dwa zdjęcia na górze, a potem zdjęcie „Drzewa Życia”:

Co to jest „drzewo życia”? W Biblii, w Księdze Rodzaju, jest mowa o drzewie życia, które znajdowało się w raju. To symbol nieśmiertelności, którą Bóg obdarzył pierwszych ludzi. Jednak ludzie odwrócili się od Boga, zniszczyli więc ze Stwórcą i Jego darami. Ludzie stali się podlegli zniszczeniu i przemijaniu. A przede wszystkim stracili łaskę świętości: nawet to, co w człowieku nieśmiertelne, było skażone grzechem. Człowiek umierał, a po śmierci nie mógł żyć

z Bogiem. Dlaczego więc narzędzie oprawców Jezusa, krzyż na którym Zbawiciel umarł, nazywamy „Drzewem Życia”? Czym to przedstawienie krzyża różni się od krzyży, które na ogół spotykamy?

Jeśli jest uczeń, który opracował temat „Drzewa Życia” – teraz go omawia. Jeśli nikt tematu nie przygotował, katecheta wyjaśnia sam symbolikę takiego przedstawienia krzyża.

Drzewo Życia po grzechu pierwotnym symbolizuje nadzieję zmartwychwstania. Krzyż na zdjęciu nie ma belki poprzecznej, zamiast tego wyrastają z niego gałęzie. To drzewo nie jest martwą deską, jest żywe. W odrośle są wkomponowane postacie Apostołów. Drzewo krzyża stało się drzewem życia, bo nami została pokonana śmierć. Zbawiciel ukrzyżowany na Drzewie Życia przeszedł ze śmierci do życia, była do śmierć życiodajna.

Na górze, nad głową Ukrzyżowanego, umieszczona jest figura pelikana. Symbolika pelikana wywodzi się ze starożytnego legend o tym ptaku. Także późniejsze wieki mają swój wkład rozwój tej legendy. „W średniowieczu pojawiła się jeszcze inna wersja tej legendy. Mówi ona, że pelikany tak długo karmiły swe pisklęta własną krwią, aż z wycieńczenia same umierają. Co jest również symbolem ofiarnej śmierci Chrystusa. Być może u podstaw legendy leży fakt, że pelikan, wydobywając złowione dla piskląt ryby z worka znajdującego się pod dziobem, wykonuje energiczne ruchy. Powoduje to zabarwienie worka na intensywnie czerwony kolor, co mogło kojarzyć się z krwią. Obecność pelikana w kontekście ukrzyżowania wskazuje zarówno na zbawczą krew Chrystusa wylaną za grzeszników, jak i oddaną na pokarm”¹.

Przeczytajcie teraz tekst „Drzewo Życia”. Co świadczy o tym, że krzyż jest znakiem zwycięstwa i życia?

KLUCZ DO ZADANIA 3.

Zdjęcie pierwsze ukazuje krzyż, który jest wysoko, jakby Chrystus patrzył z góry na lud Boży, to ilustruje wywyższenie krzyża. Na drugim zdjęciu krzyż jest wysoko na tle nieba – to symbol zwycięstwa Zbawiciela, który przez krzyż otworzył nam drogę do królestwa niebieskiego.

Obraz krzyża „Drzewo Życia” pokazuje dobitnie, że krzyż Jezusa przynosi życie, jest znakiem zwycięstwa. Artysta to pokazał, malując wychodzące z krzyża gałązki, liście i Apostołów, którzy „wyrośli z drzewa krzyża”. Krzyż nie jest znakiem śmierci, lecz życia, które wyrosło ze śmierci.

Krzyż stawiamy dziś na grobach, w miejscach nieszczęśliwych wypadków, aby pokazać, że Jezus pokonał śmierć, a Jego krzyż jest znakiem zwycięstwa.

Opracowanie zadania 4.

Podczas chrztu świętego rodzice i chrzestni kreślą znak krzyża na czole dziecka. Na chrzcie osoby dorosłej prezbiter, czyli ksiądz, który udziela sakramentu chrztu świętego, kreśli znak krzyża na różnych częściach ciała chrzczonego. Ja-

1 J. Wołoszka, *Pelikan – symbol Chrystusa*, „Niedziela. Edycja szczecińska”, nr 15/2010.

kie jest znaczenie tej czynności? Przeczytajcie tekst „Zanurzeni w krzyżu” i wypiszcie symbolikę tego naznaczania krzyżem.

KLUCZ DO ZADANIA 4.

Podczas chrztu osoby dorosłej czyni się znak krzyża:
 na czole, aby myśl była przeniknięta Bożą prawdą,
 na ustach, aby mowa była głosem miłości,
 na sercu, aby było przez Boga wyzwolone i oczyszczone,
 na rękach, aby czyny były czynami miłości,
 na nogach, aby droga, którą człowiek idzie, była drogą z Chrystusem,
 na ramionach, aby postawa ochrzczonego była dla innych wyznaniem wiary,
 na oczach i uszach, aby człowiek widział, słyszał i rozumiał to, co Bóg mówi.

Podsumowanie

Dyskusja – „Jak sądzisz?”

Katecheta najpierw rozmawia z uczniami o znaczeniu słów „amulet” i „talizman”. Następnie zadaje pytanie:

Dlaczego chrześcijański krzyż nie jest ani amuletem, ani talizmanem?

Podczas rozmowy katecheta może uczniom polecić przeczytanie „Masz wiadomość!”, gdzie problem jest wyjaśniony. Jeśli trzeba dodaje, że w chrześcijaństwie noszenie amuletów i talizmanów oraz wiara w ich moc jest grzechem. Natomiast znak krzyża jest wyznaniem wiary w Chrystusa.

Modlitwa

Powstańcie teraz i uczcijmy krzyż modlitwą.

Jeden z uczniów czyta refleksję (podręcznik s. 125), a wszyscy czytają słowa modlitwy „Wielbimy Cię...”.

Zadanie domowe

Zadanie 5. Zadanie dodatkowe dla chętnych.

KLUCZ DO ZADANIA 5.

1. Czasy starożytnych chrześcijan, gdy krzyż był uważany przez świat judaistyczny i pogan za skandal i głupstwo.
2. Odnalezienie w Jerozolimie na początku IV wieku domniemanego krzyża Chrystusa.
3. Wzniesienie na Golgocie bazyliki Grobu Pańskiego i Zmartwychwstania, gdzie podczas poświęcenia adorowano podniesiony wysoko relikwiarz krzyża (stąd nazwa: „podwyższenie”).
4. Przeistoczenie krzyża w ciągu IV w. z symbolu haniebnego, przeklętej śmierci w znak zwycięstwa.
5. Krzyż staje się znakiem pożądanym przez wszystkich: od władców po niewolników i jest umieszczany w przestrzeni publicznej i w domach prywatnych nawet na ubraniach i naczyniach.

6. Towarzyszy ludziom przez całe życie, uświetnia uroczystości liturgiczne, głównie misterium Wieczery Pańskiej.

Także dzisiaj czcimy krzyż, szczególnie podczas liturgii Wielkiego Piątku (adoracja krzyża). Krzyż jest niesiony podczas procesji przed Mszą Świętą, czcimy go podczas drogi krzyżowej. Od wieków jest na szczycie wież kościelnych, krzyż misyjny jest stawiany na pamiątkę misji świętych w parafii, oddaje się cześć relikwiom krzyża. Każdą modlitwę rozpoczynamy znakiem Krzyża. 14 września obchodzimy święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

KLUCZ DO ZADANIA DODATKOWEGO

Ocenie nie podlega dobór obrazu (przedstawienia krzyża), lecz wyczerpująca interpretacja.

Zapis w zeszycie

Temat: Oto Drzewo Życia. Święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

Zadanie 4.

Spis treści

Wprowadzenie	3
Rozdział I. Chcę być szczęśliwy	7
1. Wakacyjne szczęście	7
2. Potrzeby i pragnienia człowieka	11
3. Gdzie skarb twój, tam serce twoje.....	16
4. Niespokojne jest serce człowieka.....	20
5. Nikt nie jest samotną wyspą	24
6. Jesteśmy częścią wielkiego ładu	29
7. Pro publico bono.....	33
8. Zaskakująca rzeczywistość	39
9. Jesteśmy Kościołem	44
10. Serce Kościoła	48
Rozdział II. Prowadź mnie.....	54
11. Bóg-Człowiek.....	54
12. Ja i Ojciec jedno jesteśmy	59
13. Nadszedł czas	65
14. Podobne jest królestwo niebieskie.....	70
15. Droga do człowieka.....	78
16. Przez śmierć do życia	83
17. Z wami przez wszystkie dni	89
Rozdział III. Daję wam Siebie	94
18. Po co sakramenty?	94
19. Zanurzeni w mojej Miłości. Chrzest święty.....	100
20. Umacniam was moim Duchem. Bierzmowanie	106
21. Ja jestem chlebem żywym. Eucharystia	112
22. Świętujcie ze Mną. Eucharystia niedzielna	117
23. Odpuszczam tobie grzechy. Pokuta i pojednanie.....	123
24. Będę dla chorych ratunkiem. Namaszczenie chorych	130
25. Ja was wybrałem	136
26. Powołani do służby. Sakrament święceń.....	141
27. Miłość do nauczania. Małżeństwo	146
28. Nie bójcie się być świętymi.....	152
Rozdział IV. Szukam dobra.....	158
29. Ludzkie zło i Boże dobro	158
30. Wyzwoliciel.....	162

31. Wędrowka ku wolności.....	167
32. Autorytet Boga.....	172
33. Spotkać własne sumienie	177
34. Doskonały wzór miłości	181
35. Boże tajemnice szczęścia	186
Rozdział V. Wskazuję ci drogę	190
36. Wierny syn przykazania.....	190
37. Drogowskazy wolności	197
38. To mówi Pan. Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną.....	204
39. W imię Boga. Nie będziesz brał imienia Pana, Boga swego, nadaremnie	212
40. Aby nas uświęcać. Pamiętaj, abys dzień święty święcił.....	219
41. Odrodzenie w Kościele.....	225
42. Chrześcijańskie korzenie Europy	231
43. W nurcie życia. Czczij ojca swego i matkę swoją	239
44. Życie jest święte. Nie zabijaj	243
45. Miłość ze znakiem jakości. Nie cudzołóż	248
46. Cóż masz, czego byś nie otrzymał. Nie kradnij	252
47. Prawda was wyzwoli. Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.....	257
48. Uwolnienie od pożądań. Nie pożądaj żony bliźniego swego, ani żadnej rzeczy, która jego jest.....	262
49. Naucz nas się modlić	266
50. Życie moją miłością.....	271
Rozdział VI. Idę z wami. Rok liturgiczny.....	277
51. Święto Podwyższenia Krzyża Świętego	277
52. Módlcie się z moją Matką. Różaniec.....	282
53. Mieszkańcy nieba. Uroczystość Wszystkich Świętych.....	286
54. Rozumieć chwilę obecną. Adwent	290
55. Prawdziwy Bóg i prawdziwy Człowiek. Uroczystość Narodzenia Pańskiego.....	296
56. Ut unum sint. Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan	300
57. Wracajcie do Mnie. Wielki post.....	306
58. Dla was umieram i zmartwychwstaję. Triduum paschalne.....	311
59. Najświętsza. Święta maryjne	316
60. Przyjdź! Uroczystość Zesłania Ducha Świętego	322
Spis materiałów na dołączonej płycie CD	326